

Corydon har ikke levet forgæves Politiken, sektion 2 side 6 d. 25.06.25

Vores samfund har udviklet et teknokrati og en lukket politisk kultur, der fører til afmagt og mistillid. Ifølge Mette Frederiksen er det ikke individet, der skal beskyttes mod systemet, men systemet der skal forsvares over for individet.

DEMOKRATI

Theresa Scavenius

medlem af Folketinget og stifter

af Grønne Demokrater

David Budtz Pedersen

professor ved Aalborg Universitet

I de seneste uger er der dukket to bemærkelsesværdige publikationer op, som har vidtrækkende konsekvenser for det danske demokrati. Den ene er en analyse fra tænketanken Mandag Morgen om faldende demokratisk deltagelse. Den anden er en kortlægning af den danske teknokratiske elite. Begge analyser sætter ord på, hvad kritikere længe har ment, nemlig at magten i Danmark lukker sig om sig selv. Det danske demokrati bliver ofte fejret for at være åbent og levende. Vi har en lav magtdistance, højt uddannelsesniveau, udstrakt tillid, stor sammenhængskraft og opbakning til de demokratiske institutioner. I de fleste internationale sammenligninger har Danmark et stærkt demokrati. Og når lande som Ungarn, Tyrkiet, Rusland eller USA oplever demokratisk tilbagegang, siger danske politikere, at de står fast på demokratiske værdier.

Alligevel viser en ny analyse 'Demokratisk mistillid og afmagt' fra tænketanken Mandag Morgen, at det danske demokrati oplever et bekymrende lavt stemmetal, som ved det seneste kommunal- og regionsvalg. En voksende del af befolkningen ser ikke sig selv som en del af det demokratiske fællesskab og har ikke tillid til demokratiets udøvere og de medier, som skal holde den udøvende magt ansvarlig.

Når en voksende del af befolkningen enten forsøger at råbe højere for at blive hørt eller i resignation trækker sig fra den offentlige samtale, bør det få alle alarmklokker til at ringe. Især i en situation, hvor demokratiet er under pres på den globale scene.

ET AF DE problemer, som karakteriserer demokratiets krise, er oplevelsen af, at magten lukker sig om sig selv. At distancen mellem det politiske system og den almindelige dansker bliver for stor. Og at der ikke er nogen reel interesse i at have åben politisk beslutningsproces eller skabe rum for inddragelse af borgernes problemer.

Politik er blevet professionaliseret til et niveau, hvor de færreste danskere føler sig kompetente til at deltage. Der er sket en uheldig sammensmeltning af politik og forvaltning på et niveau, så de fleste beslutninger præsenteres som rationelle og 'nødvendige'. Der lægges ikke op til diskussion, når politiske forhandlinger alene foregår i forligskredsen, hvor magt og administration erstatter den levende samtale. Det er blevet et mål i sig selv at fastholde magten. Ikke fordi det skæpper i politikernes

pengepung. Men fordi de regeringsførende partier har nået den erkendelse, at systemet skal beskyttes og systemlogikken forsvares. Det er ifølge systemlogikken naivt at tro, man kan styre samfundet ved at inddrage borgere i beslutningsprocessen.

Mette Frederiksen satte trumf på, da hun ved Folketingets afslutningsdebat 21. maj, 2025 udtalte, at retsstaten blev skabt til at beskytte det enkelte menneske mod systemet. Men at det i dag er systemet, der skal beskyttes mod 'de forkerte' borgere.

Denne forestilling om systemlogikken som et mål i sig selv, skaber en fortætning af magten, som omfatter alle deltagere i beslutningsprocessen. Når universiteter, interesseorganisationer, tænketanke, medier osv. skal rådgive regeringen, eller ønsker at blive inddraget og hørt, skal de spille med på magtens sprog og præmisser.

Selvforståelsen er, at man er på statens og systemets side. Velfærdsstatens politiske psykologi er organisationsmennesket, som Erich Fromm omtalte i sin bog 'Hinsides illusionens lænker' fra 1983.

Af samme grund tager magten ikke form som kleptokrati eller korruption. Magten tager først og fremmest form som en fastholdelse af bestemte magtfulde ideer: Man taler om konkurrenceevne, effektivisering, balance, forenkling, ansvar, nærhed. Men uden at disse begreber bestemmes eller får reelt indhold.

I EN NY forskningsartikel viser de danske magtforskere Anders Esmark, Christoph Ellersgaard og Anton Larsen, at en betydelig del af magteliten i Danmark deler overbevisninger. Forskningen indikerer en professionel identitet og teknokratisk ideologi, som kommer til udtryk ved en afpolitiseret tilgang til ledelse, økonomi og lovgivning. Et interessant fund i studiet er, at teknokratiske idealer deles af personer uden formel uddannelse i jura, økonomi eller politologi. Også journalister, kommentatorer, ledere og andre beslutningstagere deler den teknokratiske samfundslogik.

Resultatet er, at befolkningen efterlades med et indtryk af, at magthaverne ikke længere løser deres problemer. At der ikke er plads til deltagelse og kritik. Det er blevet praksis i lovforslag, at man fjerner borgernes og virksomhedernes klageret.

KULTUREN I FOLKETINGET understreger problemet. Det danske demokrati har udviklet sig til et minimalistisk forligsdemokrati, hvor beslutninger vedtages i ministerierne: man gør, hvad lederen siger og følger partilinen.

I dag opfatter folkevalgte sig selv på lige fod med teknokrater. De opfører sig som professionelt ansatte karrierpolitikere i et bureaukrati, der skal varetage samfundsfunktionen.

Teknokrater forsvarer sig med, at det er kompliceret at styre velfærdsstaten. Det er inkarnationen af corydonismen: For at for at beskytte borgerne, må man overlade styrepinden til en teknokratisk elite, som besidder tilstrækkelig viden og indsigt til at styre samfundet. Tidligere finansminister Bjarne Corydon formulerede det således i forbindelse med en debat om strammere budgetregler: »Landets magthavere har som Odysseus brug for at binde sig til masten«. Som Odysseus må man undgå sirenerne fristelser til at tænke nyt og anderledes samt føre en stram økonomisk politik.

Det er en form for velfærdsutilitarisme, der ultimativt vil borgerne det godt. Men som har store blinde vinkler. Blandt andet fordi borgere vil inddrages og høres, og fordi åbne

politiske debatter skaber en oplevelse af retfærdighed og anerkendelse. Teknokrati bliver et vakuum, hvor utilfredshed og aggression kan trives. Det udnyttes som regel af populistiske ledere til at lancere et angreb på statens institutioner. 'Dræn sumpen' blev Trumps mantra ved det amerikanske præsidentvalg. Topstyring og svingdøre mellem politik, medier og lobbyisme fremmer følelsen af afmagt.

Hvad der af teknokrater er ment som god magt, fremstår uigennemtrængelig og uigennemsigtig. Det skaber en sårbar situation, hvor vælgerne bliver passive og derpå frustrerede, fordi alt er tandhjul i en maskine. Med tiden bliver dette vakuum til en trykkoger for identitet, vrede, utilfredshed, xenofobi og nye behov for at føle sig hørt. Det skaber grobund for autoritære tendenser. Skal vi genoprette forbindelsen mellem det politiske system og befolkningen, må vi begynde med at skabe et levende dansk demokrati og lovgivningsproces, hvor viden, åbenhed og borgerne er i centrum.